

Rolnummers 4381, 4425 en 4454

Arrest nr.137/2008
van 21 oktober 2008

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen over artikel 1258 van het Gerechtelijk Wetboek, zoals vervangen bij artikel 26 van de wet van 27 april 2007 betreffende de hervorming van de echtscheiding, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Turnhout, door de Rechtbank van eerste aanleg te Gent en door de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit voorzitter M. Bossuyt, rechter P. Martens, waarnemend voorzitter, en de rechters R. Henneuse, E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke en J. Spreutels, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Bossuyt,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging

a. Bij vonnis van 6 december 2007 in zake Frank Noyens tegen Brigitte Peeters, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 14 december 2007, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Turnhout de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Is de regeling vervat in artikel 1258 GWB een schending van artikel 11 van de Grondwet, met name een discriminatie door het feit dat enkel bij de echtscheiding op grond van artikel 229, § 3 BW, de kosten steeds ten laste worden gelegd van de eisende partij, daar waar deze kosten bij de andere vormen van dezelfde echtscheiding wegens onherstelbare ontwrichting tussen de partijen kunnen worden gecompenseerd ? ».

b. Bij vonnis van 8 januari 2008 in zake Katty Van de Walle tegen Kurt Haelvoet, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 29 januari 2008, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Gent de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 26, tweede lid, van de wet van 27 april 2007 betreffende de hervorming van de echtscheiding gelezen in samenhang met de artikelen 1 tot 13 van de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van de advocaat en het koninklijk besluit van 26 oktober 2007 tot vaststelling van het tarief van de rechtsplegingsvergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 9 november 2007 en in werking getreden op 1 januari 2008, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat in de procedure echtscheiding op grond van artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek de rechter bij het uitspreken van de echtscheiding op grond van artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek de kosten steeds ten laste van de eisende partij dient te leggen (nieuw artikel 1258 Ger.W.) terwijl deze procedure echtscheiding niet langer gebaseerd is op een fout vastgesteld in hoofde van één der partijen en het in vele gevallen zo is dat de eisende partij geen schuld heeft aan het ontstaan en of het voortduren van de feitelijke scheiding van meer dan één jaar en zelfs in bepaalde gevallen recht heeft op een uitkering overeenkomstig artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek (nieuw) ? ».

c. Bij vonnis van 8 april 2008 in zake Christiane Liekens tegen Ivo Van Strydonck, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 16 april 2008, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 1258 van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoerd bij wet van 27 april 2007 betreffende de hervorming van de echtscheiding (*B.S.* 7 juni 2007), gelezen in samenhang met de artikelen 1 tot 13 van de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van de advocaat (*B.S.* 31 mei 2007, tweede editie), het gelijkheids- en non-discriminatiebeginsel vervat in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet ?

Door het feit dat artikel 1258, lid 2, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de gerechtskosten ten laste worden gelegd van de eisende partij wanneer de echtscheiding wordt uitgesproken op grond van artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek.

Terwijl volgens artikel 1258, lid 1, van het Gerechtelijk Wetboek de kosten, behoudens andersluidende overeenkomst, worden verdeeld onder de partijen wanneer de echtscheiding is uitgesproken op grond van de artikelen 229, §§ 1 en 2, van het Burgerlijk Wetboek, met dien verstande dat wanneer de echtscheiding is uitgesproken op grond van artikel 229, § 1, van het Burgerlijk Wetboek, de rechter anders kan beslissen rekening houdend met alle omstandigheden van de zaak ».

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 4381, 4425 en 4454 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

Memories zijn ingediend door :

- Frank Noyens, wonende te 2370 Arendonk, Koeistraat 42 (zaak nr. 4381);
- Katty Van de Walle, wonende te 9800 Deinze, Achterstraat 36 (zaak nr. 4425);
- Chris Liekens, wonende te 2900 Schoten, Anton Van de Veldelaan 14 (zaak nr. 4454);
- de Ministerraad (zaken nrs. 4381, 4425 en 4454).

De Ministerraad heeft memories van antwoord ingediend in de zaken nrs. 4381 en 4454.

Op de openbare terechtzitting van 17 september 2008 :

- zijn verschenen :

- . Mr. T. Thys *loco* Mr. M. Cool, advocaten bij de balie te Mechelen, voor Frank Noyens;
- . Mr. T. Thys, advocaat bij de balie te Mechelen, *loco* Mr. I. Claus, advocaat bij de balie te Gent, voor Katty Van de Walle;
- . Mr. P. Verstraete *loco* Mr. J. Verstraete, advocaten bij de balie te Antwerpen, voor Chris Liekens;
- . Mr. E. Jacobowitz, tevens *loco* Mr. P. De Maeyer, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers E. Derycke en R. Henneuse verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- zijn de zaken in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in de bodemgeschillen

a. In de zaak nr. 4381 dagvaardt F. Noyens op 22 oktober 2007 zijn echtgenote voor de verwijzende rechter om de echtscheiding te horen uitspreken op grond van artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek, de vereffening-verdeling te horen bevelen en alvorens recht te doen over de kosten een prejudiciële vraag te stellen en vervolgens de kosten van het geding te horen compenseren tussen de partijen.

De verwijzende rechter gaat in op dat verzoek en stelt vervolgens de voormelde prejudiciële vraag.

b. In de zaak nr. 4425 dient K. Van de Walle op 3 oktober 2007 een verzoekschrift in bij de verwijzende rechter dat er toe strekt de echtscheiding te horen uitspreken op grond van artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek en de vereffening-verdeling te horen bevelen.

Bij de lezing in samenhang van artikel 1258, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek en het koninklijk besluit van 26 oktober 2007, genomen ter uitvoering van artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek, rijst volgens de verwijzende rechter de vraag of de regeling, neergelegd in artikel 1258, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, bestaanbaar is met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie. Hij overweegt in dat verband dat de eisende partij in een echtscheidingsprocedure op grond van artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek niet langer de partij is die wordt geacht schuld te hebben aan het ontstaan of het voortduren van de feitelijke scheiding van meer dan één jaar. In voorkomend geval kan die eisende partij zelfs recht een uitkering hebben overeenkomstig artikel 301 (nieuw) van het Burgerlijk Wetboek.

Vervolgens heropent de verwijzende rechter ambtshalve de debatten om de voormelde prejudiciële vraag te stellen en houdt hij de uitspraak over de kosten aan.

c. In de zaak nr. 4454 dagvaardt C. Liekens op 18 februari 2008 haar echtgenoot voor de verwijzende rechter om de echtscheiding te horen uitspreken op grond van artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek. Zij vordert tevens de aanstelling van een notaris om tot de vereffening-verdeling over te gaan, alsmede een onderhoudsuitkering na echtscheiding.

Met betrekking tot de kosten verzoekt C. Liekens de verwijzende rechter een prejudiciële vraag te stellen. Na herformulering ervan, stelt de verwijzende rechter de voormelde vraag en houdt hij de uitspraak over de kosten aan.

III. In rechte

- A -

Standpunt van de eisende partij voor de verwijzende rechter in de zaak nr. 4381

A.1. De eisende partij voor de verwijzende rechter merkt op dat wanneer de echtscheiding op grond van paragraaf 1 of paragraaf 2 van artikel 229 van het Burgerlijk Wetboek wordt uitgesproken, de kosten onder de partijen worden verdeeld. Wanneer de echtscheiding evenwel op grond van paragraaf 3 van artikel 229 wordt uitgesproken, worden de kosten steeds ten laste van de eisende partij gelegd. Nochtans hebben die drie paragrafen alle betrekking op dezelfde soort van echtscheiding, namelijk de echtscheiding wegens onherstelbare ontwrichting van het huwelijk.

Er bestaat geen enkele verantwoording om bij de echtscheiding op grond van de voormelde paragraaf 3 de kosten uitsluitend ten laste van de eisende partij te leggen, terwijl in de gevallen bedoeld in paragrafen 1 en 2, die kosten kunnen worden gecompenseerd. Bij de echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk is er immers geen sprake van schuld, zodat de kosten in de drie gevallen tussen de partijen zouden moeten worden verdeeld, aangezien het eenzelfde soort van echtscheiding betreft.

Er is geen enkele objectieve reden voorhanden om de eisende partij die bij een procedure op grond van artikel 229, § 3, de echtscheiding vordert, tot alle gerechtskosten te veroordelen om de enkele reden dat die partij het initiatief tot die procedure heeft genomen.

Die partij merkt nog op dat, gelet op de nieuwe regeling inzake de rechtsplegingsvergoeding - voor niet in geld waardeerbare zaken bedraagt die 1 200 euro -, de in het geding zijnde maatregel volkomen onaanvaardbaar is.

Door die maatregel aan te nemen heeft de wetgever opnieuw een vermoeden van schuld ingevoerd, terwijl de nieuwe echtscheidingswetgeving ertoe strekt in een schuldloze echtscheiding te voorzien.

Het nieuwe artikel 1258, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek schendt volgens die partij dan ook het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, aangezien het de drie vormen van dezelfde soort van echtscheiding - echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk - niet op dezelfde wijze behandelt wat de verdeling van de kosten tussen de partijen betreft.

Standpunt van de eisende partij voor de verwijzende rechter in de zaak nr. 4425

A.2. Volgens de eisende partij voor de verwijzende rechter heeft de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat tot doel, zoals uit de parlementaire voorbereiding ervan blijkt, de lasten van een gerechtelijke procedure gedeeltelijk te recupereren van de in het ongelijk gestelde partij.

Bij het aannemen van de wet van 27 april 2007 betreffende de hervorming van de echtscheiding heeft de wetgever onder meer als doelstelling na, het invoeren van een vorm van echtscheiding waarbij geen schuld meer hoeft te worden bewezen.

Nu de eisende partij bij een echtscheiding op grond van feitelijke scheiding (artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek) niet meer als schuldige echtgenoot - of met andere woorden als « verliezer » - kan worden aangemerkt, schendt artikel 1258, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, volgens hetwelk de kosten voor de echtscheidingsprocedure steeds ten laste van de eisende partij worden gelegd, het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

Standpunt van de eisende partij voor de verwijzende rechter in de zaak nr. 4454

A.3.1. Volgens de eisende partij voor de verwijzende rechter is de in het geding zijnde bepaling strijdig met de algemene principes, vervat in artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek. Het eerste principe is dat de in het ongelijk gestelde partij voor de kosten van het geding wordt veroordeeld. Het tweede principe is dat de kosten in bepaalde gevallen door de rechter kunnen worden omgeslagen.

Artikel 1258, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek is strijdig met die principes : enerzijds, heeft de wetgever met de voormelde wet van 27 april 2007 de schuldloze echtscheiding ingevoerd, zodat er geen sprake meer kan zijn van een in het ongelijk gestelde partij; anderzijds, beschikken de hoven en de rechtbanken niet over de discretionaire bevoegdheid om de kosten om te slaan, niettegenstaande het een rechtspleging betreft die onder het toepassingsgebied van artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek valt.

A.3.2. De in het geding zijnde bepaling schendt tevens de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Er bestaat volgens de eisende partij voor de verwijzende rechter geen enkele redelijke verantwoording voor het feit dat enkel in het geval dat de echtgenoot die zijn huwelijk wenst te ontbinden op grond van onherstelbare ontwrichting na één jaar feitelijke scheiding, hij aan aanzienlijke financiële lasten wordt onderworpen. In de parlementaire voorbereiding wordt niet aangegeven welk doel de wetgever bij het aannemen van de in het geding zijnde maatregel nastreeft. Degenen die de echtscheiding op grond van paragraaf 3 van artikel 229 van het Burgerlijk Wetboek vorderen, worden gediscrimineerd ten opzichte van diegenen die de echtscheiding op grond van de paragrafen 1 en 2 van dezelfde bepaling vorderen. In tegenstelling tot wat in het eerste geval geldt, worden in het laatste geval de gerechtskosten in beginsel tussen de partijen verdeeld. In zoverre artikel 1258, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de echtgenoot die de echtscheiding vordert op grond van artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek, steeds tot de gerechtskosten wordt veroordeeld, schendt dat artikel het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

Standpunt van de Ministerraad in de drie zaken

A.4.1. De Ministerraad betoogt dat het door de wetgever ingestelde verschil in behandeling wat het ten laste leggen van de kosten betreft, op een objectief criterium berust, namelijk het feit of de vordering door beide echtgenoten wordt ingesteld, dan wel door één enkele echtgenoot, of nog, het feit of de vordering wordt ingesteld door één enkele echtgenoot in het geval van een bewezen onherstelbare ontwrichting, dan wel in het geval van feitelijke scheiding gedurende een bepaalde periode.

Bovendien is de in het geding zijnde maatregel verantwoord in het licht van het door de wetgever nagestreefde doel. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt immers dat de wetgever heeft willen bewerkstelligen dat een partij die « zonder grond » en louter eenzijdig de echtscheiding vordert, ook alleen de kosten ervan dient te dragen.

Ten slotte heeft de in het geding zijnde maatregel geen kennelijk onevenredige gevolgen. Zulks geldt inzonderheid wanneer rekening wordt gehouden met artikel 1255, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek. Op grond van die bepaling wordt, indien de echtscheiding door één van de echtgenoten wordt gevorderd en de andere echtgenoot zich in de loop van de procedure met die vordering akkoord verklaart, de echtscheiding uitgesproken met inachtneming van de in paragraaf 1 van dat artikel 1255 bedoelde termijnen, dat wil zeggen op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek. In die hypothese lijken de kosten ook te kunnen worden verdeeld.

Daarbij komt dat in het geval dat een echtgenoot de echtscheiding eenzijdig vordert op grond van artikel 229, § 1, van het Burgerlijk Wetboek en dus mits het bewijs van de duurzame ontwrichting wordt geleverd, de verdeling van de kosten kan worden bevolen, rekening houdend met alle omstandigheden van de zaak.

Enkel in het geval dat de echtgenoot die zonder bewezen grond en louter eenzijdig de echtscheiding vordert, zal die echtgenoot de kosten alleen dienen te dragen.

A.4.2. De Ministerraad merkt nog op dat de in het geding zijnde maatregel geen nieuw vermoeden van schuld heeft ingevoerd, aangezien in het midden wordt gelaten wie al dan niet schuld aan het ontstaan of het voortduren van de feitelijke scheiding zou hebben.

Overigens kan noch uit de wet van 1 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat, noch uit het koninklijk besluit van 26 oktober 2007, genomen ter uitvoering van artikel 122 van het Gerechtelijk Wetboek, worden afgeleid dat de wetgever opnieuw een vermoeden van schuld zou hebben willen invoeren.

In zoverre de verhoging van de rechtsplegingsvergoeding die uit de voormelde regelgeving voortvloeit, de gevolgen van de in het geding zijnde maatregel nog versterkt, is zulks volgens de Ministerraad niet het gevolg van de in het geding zijnde bepaling, maar eventueel van de nieuwe regelgeving inzake de rechtsplegingsvergoeding.

A.4.3. In de zaak nr. 4454 betoogt de Ministerraad dat het Hof niet bevoegd is om uitspraak te doen over een eventuele schending, door de in het geding zijnde bepaling, van artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek. Dat artikel behoort immers niet tot de normen waaraan het Hof vermag te toetsen.

- B -

B.1. Artikel 1258 van het Gerechtelijk Wetboek, zoals vervangen bij artikel 26 van de wet van 27 april 2007 betreffende de hervorming van de echtscheiding, bepaalt :

« Behoudens andersluidende overeenkomst worden de kosten verdeeld onder de partijen wanneer de echtscheiding is uitgesproken op grond van artikel 229, §§ 1 en 2, van het

Burgerlijk Wetboek. Wanneer de echtscheiding uitgesproken is op grond van artikel 229, § 1, kan de rechter echter anders beslissen, rekening houdend met alle omstandigheden van de zaak.

Ze worden ten laste gelegd van de eisende partij wanneer de echtscheiding wordt uitgesproken op grond van artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek ».

Artikel 229 van het Burgerlijk Wetboek, zoals vervangen bij artikel 2 van de voormelde wet van 27 april 2007, bepaalt :

« § 1. De echtscheiding wordt uitgesproken wanneer de rechter vaststelt dat het huwelijk onherstelbaar ontwracht is. Het huwelijk is onherstelbaar ontwracht wanneer de voortzetting van het samenleven tussen de echtgenoten en de hervatting ervan redelijkerwijs onmogelijk is geworden ingevolge die ontwrichting. Het bewijs van de onherstelbare ontwrichting kan met alle wettelijke middelen worden geleverd.

§ 2. De onherstelbare ontwrichting bestaat wanneer de aanvraag ~~gezamenlijk~~ wordt gedaan door de twee echtgenoten, na meer dan zes maanden feitelijk gescheiden te zijn of wanneer de aanvraag tot tweemaal toe werd gedaan overeenkomstig artikel 1255, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek.

§ 3. De onherstelbare ontwrichting bestaat ook ~~wanneer~~ de aanvraag wordt gedaan door één enkele echtgenoot na meer dan één jaar ~~feitelijke~~ scheiding of wanneer de aanvraag tot tweemaal toe werd gedaan overeenkomstig artikel 1255, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek ».

B.2. De prejudiciële vragen hebben betrekking op de bestaanbaarheid, met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, van het tweede lid van artikel 1258 van het Gerechtelijk Wetboek.

Krachtens die bepaling worden de kosten steeds ten laste van de eisende partij gelegd, wanneer de echtscheiding op grond van paragraaf 3 van artikel 229 van het Burgerlijk Wetboek wordt uitgesproken. Krachtens het eerste lid van artikel 1258 van het Gerechtelijk Wetboek evenwel worden de kosten, behoudens andersluidende overeenkomst, onder de partijen verdeeld, wanneer de echtscheiding op grond van de paragrafen 1 en 2 van artikel 229 wordt uitgesproken, met dien verstande dat wanneer de echtscheiding op grond van paragraaf 1 wordt uitgesproken, de rechter anders kan beslissen, rekening houdend met alle omstandigheden.

Het Hof dient te onderzoeken of dat verschil in behandeling, wat het ten laste leggen van de kosten betreft, naargelang de echtscheiding op grond van de paragrafen 1 en 2 dan wel op grond van paragraaf 3 van artikel 229 van het Burgerlijk Wetboek wordt uitgesproken, redelijkerwijze kan worden verantwoord.

B.3. De wet van 27 april 2007 heeft het echtscheidingsrecht ingrijpend gewijzigd.

In de parlementaire voorbereiding worden de doelstellingen van de wetgever en de krachtlijnen van die hervorming als volgt uiteengezet :

« Er is een algemene consensus om het begrip schuldloze echtscheiding in België in te voeren. Het regeerakkoord voorziet dat: *‘ als een huwelijk, ondanks alle inspanningen misloopt, het mogelijk moet zijn deze traumatische ervaring zoveel mogelijk te beperken. Daarom zal de mogelijkheid van schuldloze echtscheiding in de verschillende bestaande echtscheidingsvormen worden ingevoerd ’*.

[...]

Het doel van dit ontwerp van wet is het zoveel mogelijk beperken van de schadelijke gevolgen van de procedure op de relaties tussen de partijen. Elke scheiding brengt problemen mee en het is belangrijk dat die niet worden verergerd door procedureproblemen en de vaak vruchteloze debatten over de schuldvraag.

[...] Dit ontwerp consacreren een waarlijk recht op echtscheiding.

De echtscheiding wegens duurzame ontwrichting vervangt de echtscheiding op grond van bepaalde feiten en de echtscheiding na 2 jaar feitelijke scheiding. Er wordt voorgesteld om één enkel echtscheidingsprocedure goed te keuren, dit evenwel zonder afstand te doen van de formule van de echtscheiding door onderlinge toestemming, die veel succes kent » (*Parl. St. Kamer, 2005-2006, DOC 51-2341/001, p. 6*).

Wat de « unificatie van de procedures » betreft, vermeldt de parlementaire voorbereiding :

« Op het vlak van de rechtspleging voert het ontwerp een zeker automatisme in de uitspraak van de echtscheiding in, zelfs wanneer die gevraagd wordt door slechts één echtgenoot en zonder bepaalde reden. De rechter zal nog slechts een beperkte rol hebben, aangezien in de meeste gevallen slechts moet worden geverifieerd dat bepaalde termijnen verstreken zijn (termijn van feitelijke scheiding of rechtsplegingstermijnen).

Momenteel bestaan er twee procedures: de echtscheiding op grond van bepaalde feiten (in de meest ruime betekenis: ze bevat ook de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding) en de echtscheiding door onderlinge toestemming.

Met de doelstelling te vereenvoudigen, wordt voorgesteld de procedures tot één enkele samen te voegen. De procedure door onderlinge toestemming wordt evenwel niet opgegeven: ze wordt toegevoegd aan de gemeenschappelijke basis van de gewone procedures. [...]

De artikelen 229, 231 en 232 van het Burgerlijk Wetboek worden samengevoegd in één enkel artikel, dat voorziet dat de echtscheiding kan worden aangevraagd op eenvoudige vaststelling van de duurzame ontwrichting tussen de echtgenoten.

Deze vaststelling kan voortkomen uit :

- ofwel de innerlijke overtuiging van de rechter;
- ofwel het verstrijken van een bepaalde termijn tijdens dewelke men feitelijk gescheiden is (één jaar of zelfs 6 maanden) : indien deze termijn niet volledig is verstreken op het moment van de aanvraag, zou de rechter een wachttijd kunnen opleggen, zodat de termijn wel verstreken is wanneer de rechterlijke uitspraak volgt;
- ofwel de gezamenlijke verklaring van de echtgenoten : in dat geval zijn de termijnen korter;
- ofwel wegens het vertonen van gedrag door de verweerder die het voortzetten van het gemeenschappelijk leven onmogelijk maken » (*ibid.*, pp. 6-7).

B.4. Tijdens de parlementaire voorbereiding is het nieuwe artikel 1258 van het Gerechtelijk Wetboek als volgt toegelicht :

« Het nieuw artikel 1258 voorziet dat, behoudens andersluidende overeenkomst, de kosten worden gedeeld onder de partijen wanneer de echtscheiding samen werd gevorderd en dus uitgesproken wordt op grond van artikel 229, § 2, van het Burgerlijk Wetboek.

Ze worden ten laste gelegd van de eisende partij wanneer de echtscheiding eenzijdig wordt gevorderd (nieuw artikel 229, § 3, van het Burgerlijk Wetboek): het is logisch dat de partij die de echtscheiding vordert zonder grond, soms tegen het advies in van zijn partner, de kosten draagt » (*Parl. St.*, Kamer, 2005-2006, DOC 51-2341/001, p. 30).

B.5. Uit de in B.4 aangehaalde parlementaire voorbereiding blijkt dat de verantwoording om enkel in het geval dat de echtscheiding op grond van paragraaf 3 van artikel 229 wordt uitgesproken, de kosten ten laste van de eisende partij te leggen, zou zijn gelegen in het feit dat « het [...] logisch [is] dat de partij die de echtscheiding vordert zonder grond, soms tegen het advies in van zijn partner, de kosten draagt ».

Er wordt niet verduidelijkt waarom het risico van zulk een vordering enkel in het geval van toepassing van paragraaf 3 van artikel 229 zou bestaan.

De in het geding zijnde maatregel kan niet worden verantwoord door het feit dat, enkel in het geval van toepassing van paragraaf 3 van artikel 229, de echtscheiding door de ene echtgenoot aan de andere zou worden opgedrongen, aangezien zulks ook met toepassing van paragraaf 1 van artikel 229 mogelijk is.

Gelet op de doelstelling van de wetgever om, zoals in B.3 in herinnering is gebracht, in beginsel in een schuldloze echtscheiding te voorzien, kan de in het geding zijnde maatregel bovendien niet worden beschouwd als een financiële sanctie voor de echtgenoot die eenzijdig de echtscheiding vordert. Zulks geldt des te meer, nu de eisende partij in een echtscheiding niet kan worden verondersteld steeds de « schuldige » te zijn.

Bijgevolg is het in het geding zijnde verschil in behandeling niet redelijke wijze verantwoord.

B.6. Artikel 1258, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek is niet bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.7. Een toetsing van artikel 1258, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, in samenhang gelezen met de artikelen 1 tot 13 van de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de honoraria en de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat, kan niet tot een ruimere vaststelling van schending leiden, zodat de prejudiciële vragen, gesteld in de zaken nrs. 4425 en 4454, niet vanuit dat oogpunt dienen te worden onderzocht.

B.8. De prejudiciële vragen dienen bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 1258, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, zoals vervangen bij artikel 26 van de wet van 27 april 2007 betreffende de hervorming van de echtscheiding, schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989, op de openbare terechtzitting van 21 oktober 2008.

De griffier,

P.-Y. Dutilleux

De voorzitter,

M. Bossuyt

niet verbeterde kopie